

Cykler og dansemusik i udlandet

Af Ole Skov

Denne artikel er et tidsbillede om cykler i forbindelse med nodeudgivelser af musik til dans og sang. Artiklen viser også nogle af de mange forsider til trykte noder med dansemusik, der udkom i 1800-tallet.

Cykling var en ny måde at transportere sig på, og det foregik i et højere tempo. Derfor var cykling også dengang interessant og blev også anvendt som "blikfang" for andet end selve cyklen.

Forløberen, for den cykel vi kender i dag, blev i sin daværende form opfundet i 1817 og kaldt for "Laufmaschine" (løbemaskine). Den blev opfundet af tyskeren Karl Friedrich Christian Ludwig Freiherr Drais von Sauerbronn (1785-1851). Opfindelsen var et apparat med 2 hjul, som man løb med, hvorved man kunne opnå en større fart end ved at gå eller løbe. Tyskerne kaldte også køretøjet for "Draisine" efter opfinderen. Dette til trods for at Sauerbronn nogle år tidligere havde opfundet og selv opkaldt, det vi også i dag kalder en dræsiner altså et køretøj til transport af personale og materiel på et jernbanespor.

Freiherr Drais von Sauerbronn i 1820.

Sauerbronn tog til Paris for at demonstrere sin "Laufmaschine", som dér blev kaldt "Vélocipède". Apparaterne var ikke billige at producere, så det var kun den rigeste del af befolkningerne, der anvendte "Laufmaschiner" og senere også cykler. I mindre størrelse anvendtes det oprindelige apparat i dag som hjælpemiddel og legetøj for små børn, der skal lære at cykle.

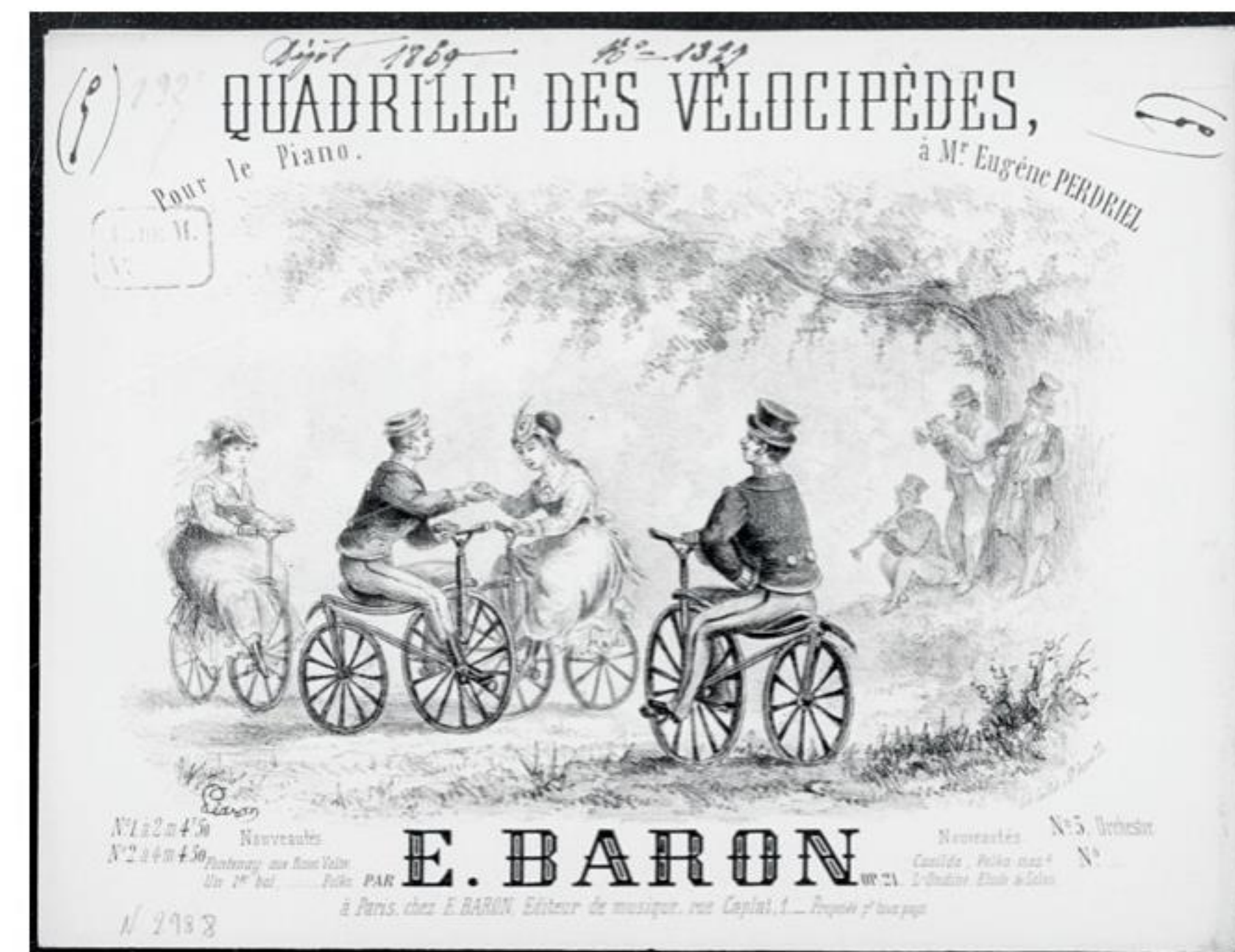

Sauerbronn på sin "Laufmaschine" i 1830'erne.

Mange opfindere i forskellige lande tog ideen op og videreudviklede Sauerbronns løbecykel, så i 1839 kom cykler med pedaler, og senere blev de også fremstillet med bremses.

Da pedalerne kom til, blev det et endnu mere populært transportmiddel, som også kunne køre hurtigere end den oprindelige "Laufmaschine". Man skal tænke på, at det var i hestevognens tid, så transport foregik på dårlige veje eller med jernbane, som nu også kunne køre med dampmaskiner. Cyklen derimod var velegnet til de kortere distancer i byerne og i områder, hvor der var smalle veje.

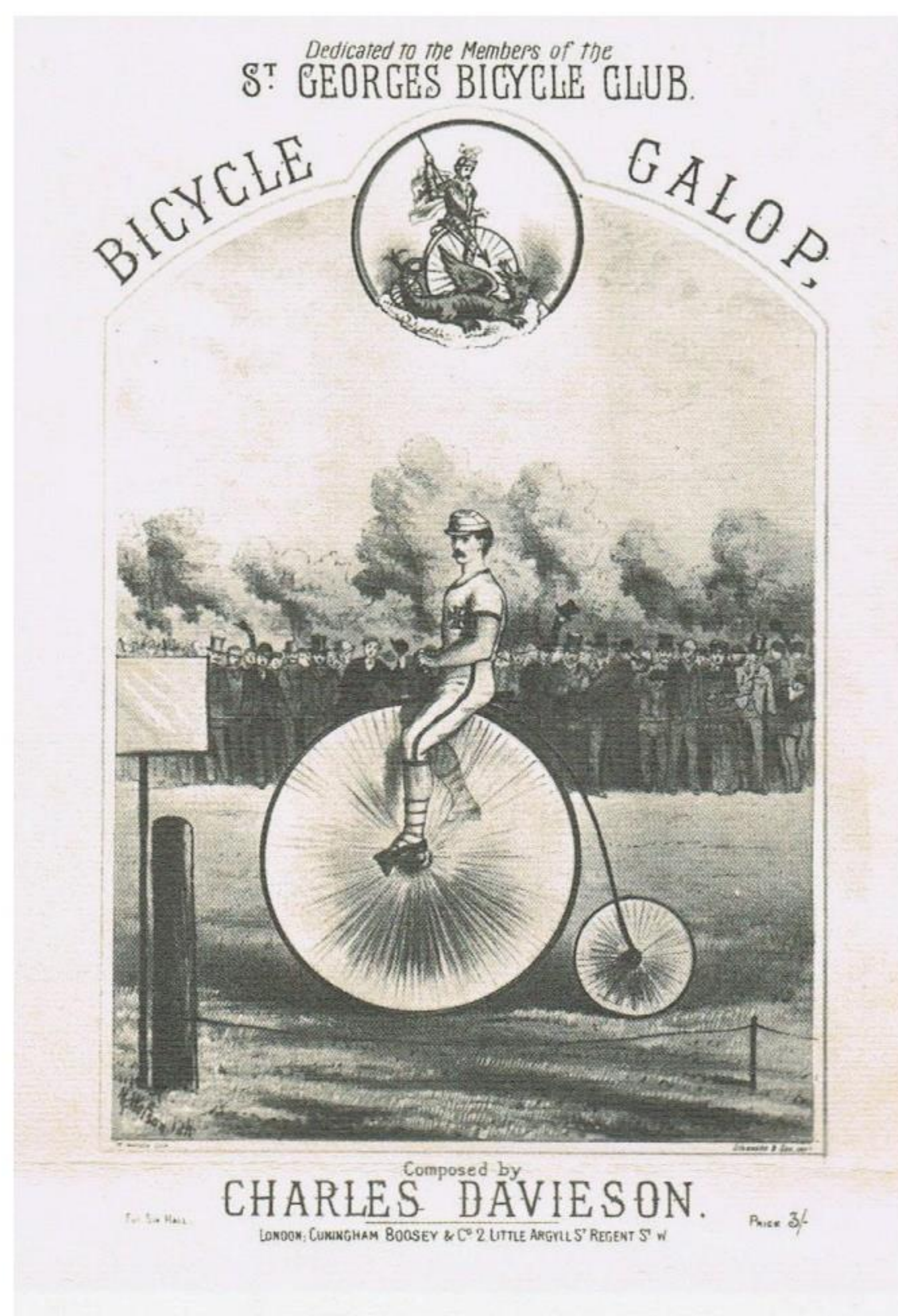
Midt i 1800-tallet begyndte man at udgive nodetryk med dans og sang, og hvor titlen omhandlede cykler. Frem til omkring år 1900 blev der i mange lande komponeret flere og flere cykelgallerier, cykel-polkaer, cykel-valse og cykel-marcher og senere også cykel-foxtrotter og cykel-tangoer. Nogle var reklame for cykler og cykelhandlere, andre for udstillinger, og nogle var blot med ordet "cykel" som blikfang. I Frankrig udkom sågar en "Quadrille des Vélocipèdes" altså en "Cykel-Kvadrille".

Quadrille des Vélocipèdes af E. Baron, Paris 1869 - højre hånd med modstående.

(18xx-1892) og udkom i 1869 med illustration af Péron. Det er en kvadrille i 5 ture. Der er ikke specielle "Cykelture"!! i dansen, så man kunne til melodien danse det, vi i Danmark kalder Française. Jeg har ikke fundet bevis for, at man har cyklet en kvadrille, men det skulle ikke undre mig, at nogle har prøvet, det var jo spændende og moderne at beskæftige sig med at cykle. Når man ser nodeforsiden, kan man se, at Quadrille ikke altid er dans for 4 par, den kan også være for 2 par eller et andet antal stillet op i firkant. I Française på række danser man de fleste ture 2 par sammen.

Der blev tidligt oprettet cykel-klubber, hvor cyklister søgte sammen om deres hobby. I England udkom i 1877 en "Bicycle Galop" komponeret af Charles Davieson og tilegnet "St. Georges Bicycle Club".

Bicycle Galop, Charles Davieson, London 1877.

I Stockholm udkom hos Abr. Lundquist omkring 1884 en Bicycle-Galopp med navnet "Vorwärts-Voran".

Det var egentlig en tysk komposition fra september 1883 af Ludwig André (1858-1924). Det var hans opus 25 og tilegnet det tyske og tysk-østrigske Vélocipède forbund.

Bicycle-Galopp - "Vorwärts-Voran", Stockholm ca. 1884.

Ludwig André 1858-1924

I Frankrig kom der også en del "Chansonetter", det vil sige små viser med tekst om cykler og cyklister. "En Bicyclette", der betyder "på cykel", udkom i Paris i 1891. Den er komponeret af Emile Bouillon (18xx-1925), og tegningen er af Faria. "Bicyclette" udkom i 1892. Den er komponeret af L. Casemajor med tegning af Émile Butscha (1847-1887).

"En Bicyclette" - "På cykel", Paris 1891.

Bicyclette, Paris 1892.

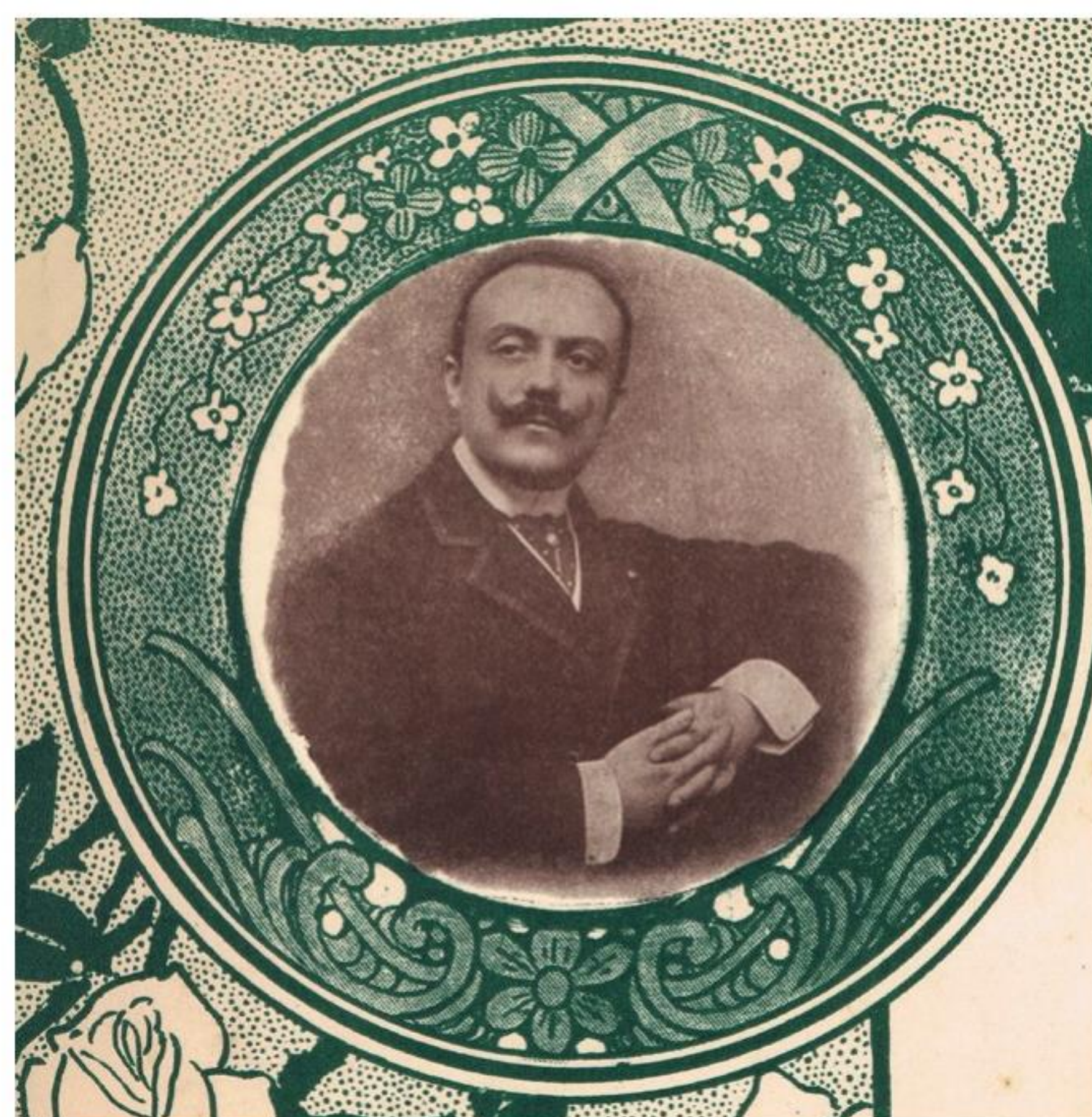
I 1894 var der i Paris en international cykel udstilling. Der kom flotte plakater med entré priser, og om hvor udstillingen blev afholdt. Som souvenir fra udstillingen komponerede Alfredo Barbieroli (18xx-1931) i 1894 marchen "La Jolie Cycliste" - "Den glade cyklist". Barbieroli har komponeret mange melodier, hvoraf de fleste var dansemelodier.

Forside til "La Jolie Cycliste - Marche", Paris 1894.

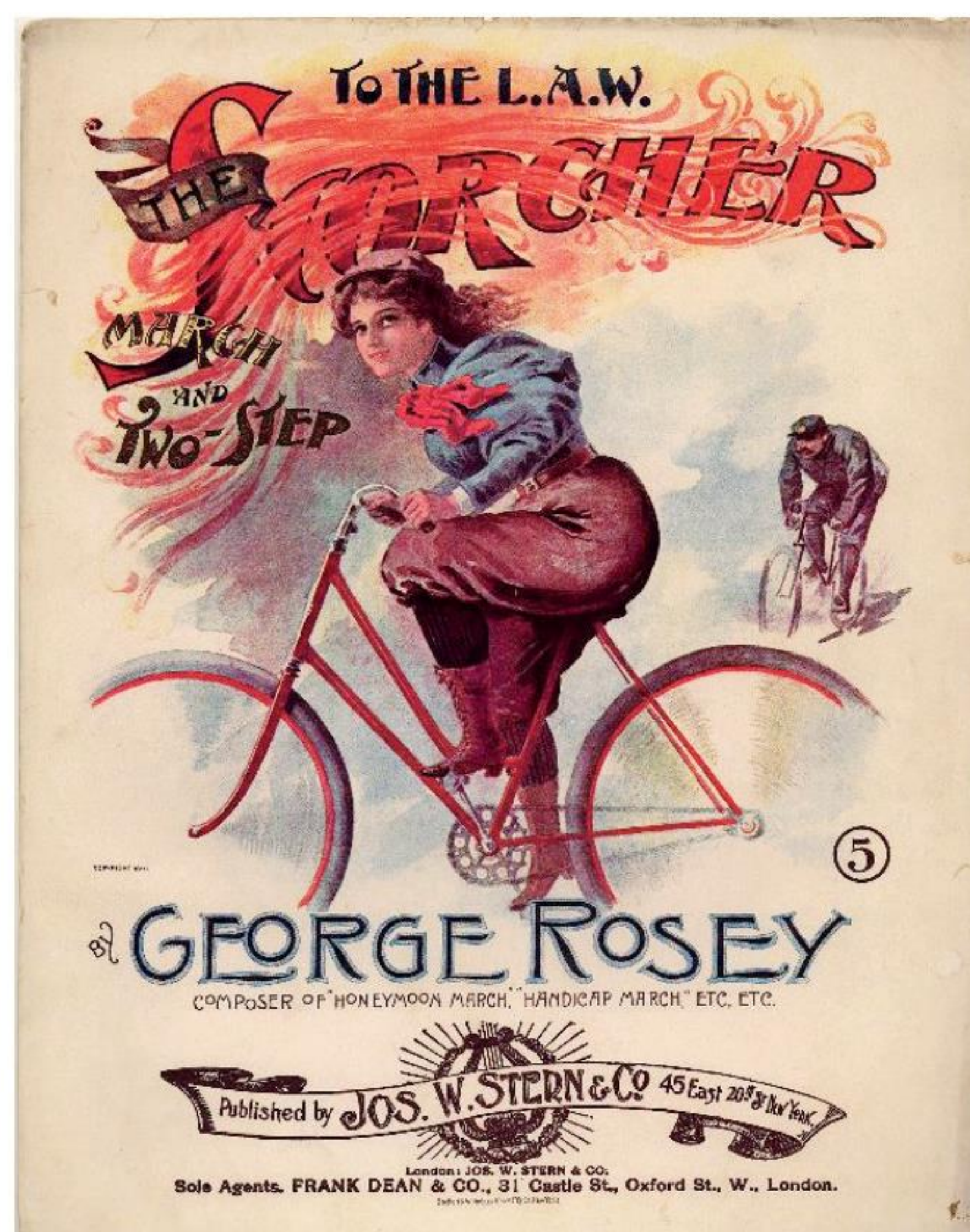

Plakat af Henri Gray (1858-1924) for cykel udstillingen i 1894.

Alfredo Barbieroli, komponist.

Det var ikke kun i Europa, at man udgav noder med dansemusik, og hvor titlen havde noget med cykler at gøre. I USA udkom i 1897 en flot farvet node "Scorcher March and Twostep". Two-step var på dette tidspunkt en relativ ny og også enkel dans. Scorcher betyder, at noget eller nogen er ekstrem. I dette tilfælde nok at kvinden kører ekstremt hurtigt, hvilket ses af de flammende bogstaver. Musikken er komponeret af George Rosey (1864-1936), som oprindeligt hed George Rosenberg. Vil I høre denne ragtime melodi, så findes den på youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=wiF43Q0jTzs>

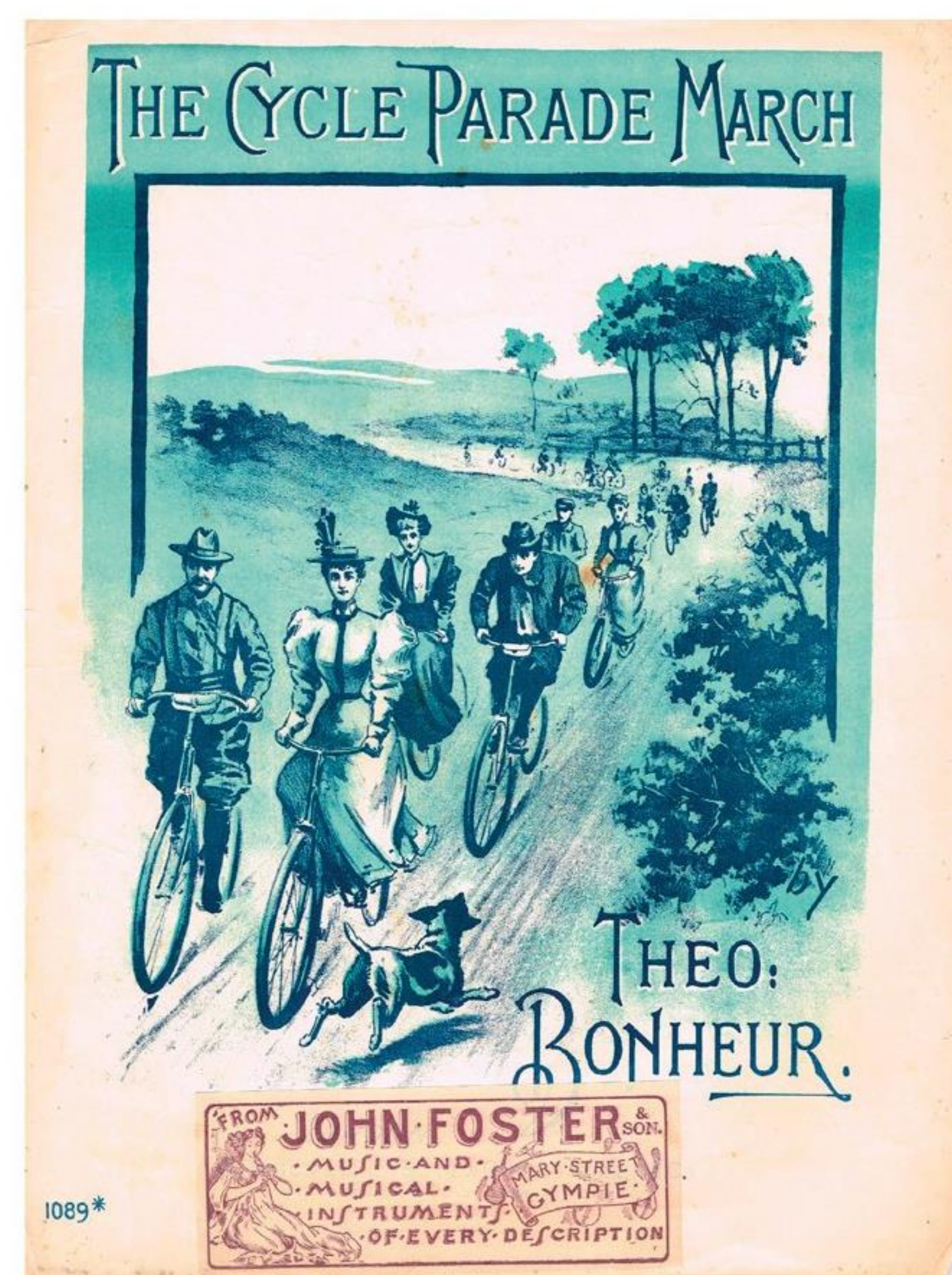

Forsiden af "The Scorcher March & Two-Step", New York 1897.

I 1900 udkom "The Cycle Parade March", hvor forsiden viser en udflugt foretaget af mange cyklister. Komponisten er Charles Arthur Rawling (1858-1919), der på denne udgivelse kaldte sig Theo Bonheur. Han var meget produktiv og udgav mere end 350 melodier under mere end 35 pseudonymer. Langt de fleste af hans kompositioner var dansemelodier.

Charles Arthur Rawling, komponist.

The Cycle Parade March, London 1900.

I Frankrig blev cykel løbet "Le Tour de France" kørt for første gang i 1903. Komponisten E. Belval (18xx-1826) komponerede allerede året efter i 1904 en polka tilegnet "Turen". Den kom til at hedde "Le Tour de France - Polka des Cyclistes".

Forside af noden med "Le Tour de France", Paris 1904.

Belval har desuden i 1905 lavet musikken til Kvadrillen "Les Variétés - Quadrille de Salon", hvor danskoreografi er lavet af de franske danselærere i fællesskab.

I artiklen har jeg kun medtaget et lille udpluk af forsider til nodetryk med danse. Der findes mange flere også med "cykel-danse".

De væsentligste kilder:

Nodetryk fra Bibliotheque Nationale, Paris, Ole Skovs samling og Duke University, USA.
Wikipedia.en og de.